

Nagy fakopáncs

Kis, közép, nagy, balkáni, fehérhátú, fekete, zöld, hamvas. Sokféle méret, sokféle szín. Több dologra is illenének, de talán nem is kell mondanom, ezek mind harkályok. És nem is az összes, csupán azok, melyek határ-

aikon belül előfordulnak. A Föld valamennyi kontinensen megtalálható, kivéve a pingvinek lakta Antarktisz. Közülük most hazánk leggyakoribbjával ismerkedünk meg, a nagy fakopáncssal.

Szerintem ezt a madarat mindenki szereti. Becézik is többféleképpen: fakopáncs, fakopács, harkály, fadoktor, tarkaharkály. A tudomány pedig a *Dendrocopos major* névvel illeti. Testét a természet maximálisan az életmódjához formálta. Erős lába, merev farktollai a függőleges mászást biztosítják. Erőteljes nyakizomzata, vaskos csőre pedig a fák vésését teszik lehetővé. Igazi specialista.

Egész Európában általánosan elterjedt, megtalálható Ázsiában és Észak-Afrikában is. Magyarországon minden erdős területen él, gyakori madár. Ha kirándulás során egy harkály elröppen előlünk, vagy a gyümölcsösben látunk egyet, nagy valószínűséggel ez a faj került eléink. Jellemző hangos, éles „csikk-csikk” hangja

és hullámos röpte. Jelenlétéről már kora tavasszal meggyőződhetünk. Gyakran már februártól hallatja messze hangzó dobolását, melyet egy száraz ágcsont gyors csapkodásával idéz elő. Énekhang hiányában ezzel hirdeti fajtársai számára területének határait. Mint minden harkály, ő is odülő. A költési szezon kezdetén a hím több odút is készít, melyek közül a tojó a legalkalmasabb aljára rak le 4-6 tojást. A tojásokból átlagosan 15 napi kotlás után kelnek ki a fiókák, és további három hétre van szükségük ahhoz, hogy röpképesé váljanak. Kirepülés után a család még egy ideig együtt marad. Ilyenkor nagyon kedves látványt nyújtanak a kergetőző fiatalok, amint önfeledten, egymás után „csavarodnak fel” egy-egy fára. A nagy fakopáncs tápláléká-

Márpedig ilyen növény nincs is – gondoltam, mikor ezt a nevet először meghallottam. De még mennyire, hogy van, és nem is akármilyen! Az országban több helyen előfordul, a Dél-Dunántúlon viszont a Zselic jellemző növénye, ahol bükk- és tölgyerdő alatt nyílik ez a hihetetlen nevű, törékeny, ámde gyönyörű virág.

Magyar nevének eredetét jobb nem is firtatni, valahogyan a kakas micsodájához van köze. Tudományos neve viszont érdekes: *Erythronium dens-canis*, melyből a *denis-canis* a kutya fogára utal. A botanikusok a növényt a

Kakasmandikó

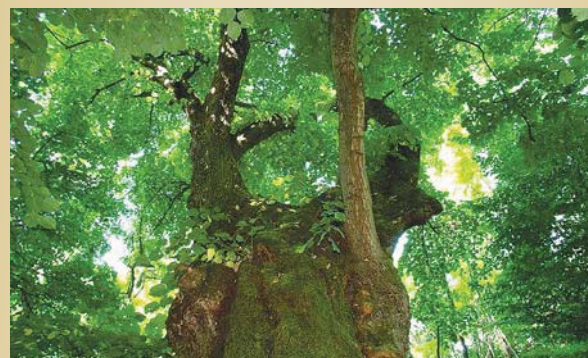
hagymájáról nevezték el, amely a kutyafélék fogának alakjára hasonlít. Angol nevét is innen kapta, Dog's tooth violet.

A liliomfélék családjába tartozó, egyszikű növény, a kora tavaszi időszakban, általában márciusban nyílik. Azon virágok egyike, amelyek kihasználják a még lomb nélküli erdőbe jutó sok fényt, és a virágzást erre az időszakra időzítik. Viszonylag húsos, zöld alapon barna foltos levelei párosan nőnek. A két levél között fejlődik 15 cm magas, sötétlila tőkocsánya, melynek végén bókolva virít egyetlen, lilás színezetű virága. Kezdetben előreálló szirmai kis idő múltán hátrafordulnak, és a virág elnyeri jellemző, kiforduló alakját. Ilyenkor válnak láthatóvá a

Somogyi hárs lett Európa legszebbje

Egy ötszáz lelkes somogyi falu, Felsőmocsolád maga mögé utasította az egész kontinenst. Egy internetes szavazáson ugyanis az itt élő 400 éves hársfa nyerte el „Az Év Fája Európában” címet. Fölényesen, több mint tizenegyezer szavazattal diadalmaskodott a megmérettetésen, maga mögé utasítva egy romániai, köpeci szilt és a bulgáriai Kivánságfát. A jelölésnek két fő feltétele volt, egyrészt, hogy rendelkezzen „Az Év Fája” elismeréssel, amit 2011-ben szerzett meg a hárs; másrészt, hogy kötődjön a fához valamilyen érdekes történet is.

A felsőmocsoládiak matuzsáleme ebben sem szenved hiányt: a legenda szerint mágikus erővel védi az őt övező erdőt; mondják, a kergének emberarca van, s az is szép szokás, hogy tulajdonosának családjába, ha újszülött érkezik, a csemetét „bemutatják” az öreg, hűséges fának. A településen két turistaút vezet át, s a helyiek most azt remélik, e rangos európai elismerés segíthet nekik turizmusuk fellendítésében. A díjat május 23-án veszik át Brüsszelben.

Megyenapi Magyarok vására

Andrásfalvy Bertalan és Ádám Jenő fővédnöksége alatt rendezik meg Siklóson, a Tenkes Kapitánya Lovastanyán Ígéret hava, azaz május 19-én Baranya megyenapját és a Magyarok vásárát. Az egész napos programsorozatban helyet kap egyebek mellett hagyományőrző előadás, sólyom-szertartás, íjászkodás és lovagoltatás, lesz istentisztelet a Szent Koronával, a táncos lábúak magyar táncházban rophatják, és az érdeklődők a rovásírást is megtanulhatják.

Csipiszke túra

A Malomvölgyi-tóban élő és a tóparti állat- és növényvilágot fedezhetik föl azok, akik részt vesznek a Szivárvány Gyermekház által szervezett Csipiszke túrán május 12-én. A részvételi díj gyermekeknek 400 Ft, testvéreknek 300 Ft/fő, felnőtt kísérők számára ingyenes. A túrázók száma korlátozott, ezért május 10-ig előzetesen be kell jelentkezni Varga Ágnesnél a 30/611-9562 számon.

Kerek Nap – Gyereknap

Az egymásra figyelés jegyében rendezi meg idej, interaktív gyermeknap programját a Szivárvány Gyermekház május 27-én 10–17 óra között a Szilárd Leó parkban, Uránváros szívében. Részletek a www.pecsikult.hu/gyereknap2012 címen találhatóak.

nak zömét rovarok teszik ki, de a közhiedelemmel ellentétben ezeket nemcsak a fák belsejéből vájja ki, hanem előszeretettel szedi össze a leveleken, kéregrepedésekben megbújó zsákmányt is. Ősztől nagy mennyiségben fogyaszt makkot,ogyorót, diót, amiket nagyon ügyesen egy-egy repedésbe, ágvillaiba beszorítva kopácsol ki. Jellemző rá, hogy egy alkalmas helyet hosszú ideig használ, ilyenkor a fa alatt összegyűlő héjdarabok árulhatják el. A téli madáretetőre is rájár.

A harkály fontos része a természetnek, pontosabban annak, amit táplálékláncnak hívunk. Fogyasztója az alacsonyabb rendű rovaroknak, fában bújó férgeknek, tápláléka a piramisban fölötte álló

ragadozóknak. Odúkészítő munkájával számos madárnak, erdőlakó denevérnek biztosít fészkelő helyet. Nélkülözhetetlen része a természet nagy rendszerének.

A nagy fakopáncs védett madár. Természetvédelmi eszmei értéke 10.000 Ft. Mit tehetünk érte? Az erdőben hagyott száraz, korhadó fával, idős, odúkészítésre alkalmas faállománnyal nagyban segíthető megtelepedése. A téli madáretetés alkalmával különböző zsiradékkal (faggyú, háj) kedveskedhetünk neki. A kertben álló diófáról pedig szívesen összeszedi a rajta hagyott diót. Ha az élőhelyeül szolgáló erdők megmaradnak, akkor remélhetőleg még sokáig gyönyörködhetünk a rőptében.

termő és porzó képletek is. A virágzás egy-egy populációban gyorsan lezajlik, egy-két hét, és a növény már bele is olvad az aljnövényzetbe. Mire árnyékba borul az erdő talaja, a mandikó már magot érlel, és nyáron visszahúzódnak van.

A kakasmandikó védett növény. Eszmei értéke 10.000

Ft. Gyűjtése természetvédelmi területen kívül is tilos. Nem is érdemes leszedni, hiszen kicsiny virága úgysem bírna sokáig. Ha tavasszal felkeressük lelőhelyeit, vigyünk inkább fényképezőgépet, a fotó nem hervad el soha.

KÉP ÉS SZÖVEG: VÖLGYI SÁNDOR
WWW.VOLGYISANDOR.EXTRA.HU

